

РЕШЕНИЕ

№ 2796

гр. София, 27.04.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ГО I-4 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и пети март през две хиляди двадесет и шеста година в следния състав:

Председател: Гергана Ив. Кратункова

при участието на секретаря Ива Ат. Иванова като разгледа докладваното от Гергана Ив. Кратункова Гражданско дело № 20251100102051 по описа за 2025 година

Образувано е по предявен от Е. Л. Д. срещу Прокуратурата на Република България искиове с **правна квалификация чл.2, ал.1, т.1 и т.2 от ЗОДОВ**, с които се претендира осъждане на ответника за сума в размер на 200000лв., представляваща обезщетение за причинени неимуществени вреди, съставляващи негативни емоционални изживявания, стрес, накърняване на достойнството, ведно със законната лихва върху главницата от 29.01.2020г. до окончателното изплащане на вземането.

Ищцата посочва, че на 29.01.2020г. срещу нейният съпруг В.Б. е повдигнато задочно обвинение за ръководене на организирана престъпна група, сформирана с цел изнудване, принуда, данъчни престъпления, пране на пари и длъжностни престъпления, като още същият ден той е обявен за международно издrijvingане. На същия ден – в 6 часа сутринта по разпореждане на прокуратурата, разследващите органи влизат в жилището на ищцата и изземват личния и телефон. Извършват множество процесуално-следствени действия, като изземват множество вещи на значителна стойност. Претърсването и изземването е приключено на същия ден в 21 часа, жилището е запечатано, а ищцата е задължава за срок от 24 часа по ЗМВР. На 30.01.2020 година е освободена, като и е указано че ежедневно следва да се явява за извършване на процесуално следствени действия. Твърди се, че на 07.02.2020г. ищцата е привлечена като обвиняема за участие в ръководена от съпруга ѝ ОПГ за престъпление по чл.321, ал.3,т.2 вр.чл.2 НК, като на същата дата е издадено постановление за задържането ѝ за срок от 72 часа, връчено и на 18.02.2020г. Отразено е, че до 18.02.2020г. тя ефективно е съдействала на разследващите органи, като ежедневно от 09.00 часа до 17.00 часа е участвала в процесуално-следствени действия по претърсване и изземване в жилището ѝ. На 18.02.2020г. тя е задържана за срок от 72 часа, като на 20.02.2020г. е внесено искане за постоянното и задържане в СНС, като с определение от същата дата искането е оставено без уважение, но е определЕ. гаранция в размер на 1500000 лева., като поради невъзможността да внесе гаранцията е върната в следствения арест. След протест от страна на прокуратурата на 27.02.2020г. ищцата е задържана под стража. Посочва се в исковата молба, че са отправяни искания за изменение на мярката за неотклонение, наложена на ищцата, но същите са отхвърляни. Като в последните определения на съда, е определяна гаранция в непосилен за нея размер, поради което и не е променяна мярката и за

неотклонение. Посочва се, че с определение от 06.10.2020г. на АСНС на ищцата е определена гаранция в размер на 1000000 лева, която тя не внася поради непосилния ѝ размер, но въпреки това на 23.10.2020г. тя е освободена поради изтичане на максималния срок за задържането ѝ.

Поддържа, че е налице нарушение на чл. 2, ал. 1, т. 1 от ЗОДОВ, във вр. с чл. 5 § 1, б. „с“ от ЕКПЧОС. Още първоначалното задържане е в нарушение на чл.5 § 1 от Конвенцията. Релевира доводи за нарушение на чл. 2, ал. 1, т. 2 от ЗОДОВ, във вр. с чл. 5§3 от Конвенцията. Нарушено е изискването за „разумен срок“ на задържането, който е започнал да тече, считано от 18.02.2020 г., когато ищцата е задържана за 72 часа в ареста и е продължил до момента на освобождаването ѝ. Сочи, че не са били налице конкретни данни, че съществува реална опасност ищецът да се укрие и/или да извърши друго престъпление. Сочи на нарушение и на чл. 5 § 4 от Конвенцията, тъй като липсва всеобхватен съдебен контрол по отношение „законността“ на задържането под стража и по отношение на изискванията на член 5 § 3 от Конвенцията. Мярката е поддържана, с оглед на тежестта на повдигнатото обвинение, а не с оглед обсъждане на конкретни доказателства. Липсва своевременно произнасяне на СНС по исканията за промяна на МНО, с което е нарушено изискването за „кратък срок“ по смисъла на чл.5 § 4 ЕКЗПЧОС. Поддържа в периода на незаконното ѝ задържане повече от 8 месеца да е търпяла неимуществени вреди, подробно описани в исковата молба и подлежащи на обезщетение..изплащане на вземането. Претендира от съда да уважи предявеният иск по подробно изложените в исковата молба съображения.

В указания законоустановен едномесечен срок по реда на чл.131 от ГПК е постъпил отговор от ответната страна Прокуратурата Република България, в който се излага становище за допустимост, но неоснователност на ищцовите претенции. Сочи се, че не е налице нарушаване на чл.5 и чл.6 от КЗПЧОС. поради което не е налице хипотезата за ангажиране на отговорността на ПРБ в съответствие с чл.2 ал. 1 т. 1 и т.2 ЗОДОВ. Твърди се, че не са налице извършени незаконни действия от страна на прокуратурата, обосноваващи ангажирането на отговорността ѝ за вреди. Поддържа законността на задържането под стража на ищца да е била предмет на преценка от страна на съда, а не на прокуратурата. Посочва, че и при установяване на вреди, то те са пряк резултат от незаконосъобразен съдебен акт, а не от незаконосъобразни актове, действие или бездействие на ответника. Поддържа, че ТР №5/15.06.2015г. по тълк. дело № 5/2013г., ОСГК на ВКС, сочещо, че в хипотезите на чл.2, т.1 и т.2 от ЗОДОВ, съдът не е легитимиран да представлява държавата, не е приложимо, когато се търси отговорност за вреди от нарушение правото на ЕС, в който случай съобразно чл. 7, ал. 1 ЗОДОВ всеки орган, независимо от коя власт /законодателна, изпълнителна или съдебна/, е пасивно легитимиран като субституент на държавата. Претенцията с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 1, от ЗОДОВ е неоснователна, тъй като нарушение на чл. 5, § 1, б. „с“ от Конвенцията е относимо само по отношение на задържането за явяване пред съда, ако същото е в нарушение на НПК - т.е. без акт на прокурор, над 72 часа, каквито твърдения не са налице. Оспорва твърденията вредите да произтичат от нарушения на чл. 5, § 3 и § 4 от Конвенцията във връзка с мярката за неотклонение „задържане под стража“. Въпросът за обосноваването на предположение е разгледан обстойно. Наказателното производство не е приключило, поради което гражданският съд не може да извършва преценка на основанията за задържането и неговата правомерност. Преценката за взетата мярка и нейната продължителност е изцяло в правомощията на наказателния съд и доколкото се касае за съдебни актове, дори и да е налице неправомерно задържане, отговорността на Прокуратурата на РБ не може да бъде ангажирана. Твърдените от ищцата неимуществени вреди на са пряка последица от твърдените нарушения, а евентуално от предявеното му обвинение, което не е приключило. Посочва се че, наказателното производство не е приключило. Заявява, че не са ангажирани доказателства за претърпени от ищца неимуществени вреди, същите не са в пряка зависимост от действия на прокуратурата. Релевира възражения за завишен размер на претендираното обезщетение за неимуществени вреди и несъобразен с изискването на чл. 52 от ЗЗД, По изложените съображения иска от съда да отхвърли ищцовите претенции.

След като прецени събраните по делото доказателства по реда на чл.235 ГПК, Софийски градски съд приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Не се оспорва между страните, а и от представените писмени доказателства се установява, че ищцата е била привлечена като обвиняема за престъпление за участие в организирана престъпна група, създадена с користна цел.

Не се спори между страните и от данните по делото се установява, че ищцата е била задържана за пръв път на 29.01.2020г. за 24 часа.

На 07.02.2020 г. ищцата е привлечена като обвиняема за участие в ръководена от съпруга ѝ ОПГ. престъпление по чл.321. ал.3. т.2, във връзка с ал.2 от НК., а на 18.02.2020г. за 72 часа, като на 20.02.2020 г. Специализираната прокуратура внася в Специализирания наказателен съд искане за задържане под стража ищцата.

С определение от 20.02.2020 г. СНС отхвърля искането за задържане под стража, като определя на г-жа Д. мярка за неотклонение „гаранция“ в размер на 1 500 000 лева.

На 24.02.2020 г. СП протестира определението от СНС мярка за неотклонение. (Пр. № 16) С Определение от 27.02.2020 г. Апелативният специализиран наказателен съд (АСНС) постановява г-жа Д. да бъде задържана под стража.

Установява се, че по искане на защитата на ищцата е проведено производство по член 65. ал.1 в същата килия в от НПК. С протоколно определение от 08.04.2020 г. СНС потвърждава задържането ѝ под стража.

С Определение от 29.04.2020 г. СНС отхвърля второ искане на ищцата за промяна на мярката за неотклонение, искането е отхвърлено. Определението е обжалвано, но жалбата е оставена без уважение. Със същото определение, на основание чл.65. ал.6 от НПК, АСНС определя двумесечен срок, в който ищцата няма право да иска изменение на мярката за неотклонение.

След изтичане на двумесечния срок на 28.07.2020 г., ищцата сезира СП с искане за промяна на мярката за неотклонение, като с Постановление на СП от 10.08.2020 г., молбата ѝ е отхвърлена.

Установява се, че постановлението то 28.07.2020г. е обжалвано от ищцата, но жалбата е отхвърлена.

Приложени по делото са НЧД №694/2020г. по описа на СНС, НЧД 96/2020г. по описа на СНС, НЧД №1156/2020г.по описа на СНС, ВНЧД №180/2020г. по описа на АСНС, НЧД №315/2020г. по описа на СНС, НЧД №1306/2020г. по описа на СНС, ВНЧД № 213/2020г. по описа на СНС, НЧД 2631/2020г. по описа на СНС, ВНЧД №493/2020г.по описа на АСНС.

На 15.09.2020 г. ищцата сезира СНС с ново искане за промяна на мярката за неотклонение, като с Определение на СНС от 29.09.2020 г. постановено 14 дни след подаването на жалбата. мярката за неотклонение на г-жа Е. Д. е изменена в гаранция с размер 750 000 лева, Определението на СНС е обжалвано от защитата на г-жа Д. с жалба. подадена на 02.10.2020 г., чиито основни аргументи са фокусирани върчу непосилния размер на гаранцията и върху нарушението на принципа, забраняват задържането под стража да е обусловено от прекомерния размер на гаранцията. Определението на СНС е протестирано и от СП. според която наложената на ищцата мярка за неотклонение е неадекватно лека. С Определение на АСНС от 06.10.2020 г. размерът гаранцията е увеличен на 1 000 000 (един милион) Тъй като г-жа Д. обективно няма възможност да плати определението ѝ гаранция. същата не е внесена. Тя е освободена 17 дни след Определението на АСНС от 06.10.2020 г., с Постановление па СП от 23.10.2020 г., поради изтичане на максимално допустимия 8-месечен срок на задържане в д.п., според чл.63, ал.4 от НПК при повдигнатите срещу ищцата обвинения.

По делото е приета съдебно-психологическа експертиза от заключението на която се установява, че ищцата е а преживяла остър емоционален стрес и интензивни негативни емоции на срам, омерзение, усещане за натиск и несправедливост. Понесла е неудобствата и

унижения от престоя в условията на арест. Изтърпяла е напрежението от извършените в дома ѝ многократни изземвания на предмети на изкуството, запечатването на жилището ѝ. В отговор на травматичните събития ищцата е развила тревожно-депресивно състояние, продължаващо и към настоящия момент. Вещото лице посочва, че при ищцата е налице силно негативно емоционално състояние, изразяващо се в потиснатост, безпокойство, напрежение, тревожност, депресивен, разколебаване на вътрешната увереност, множество телесни оплаквания, нарушения в съня, усещане за житейска катастрофа. Измерено е висок индекс на тревожност /7 от 12 възможни степени/. Описаните събития са повлияли силно негативно личния живот на ищцата, като въздействието им продължава и към настоящия момент. На практика социалния ѝ живот е преустановен, на случилото се реагира с отдръпване от социални контакти, затваряне в собствения си емоционален свят, съсредоточаване върху проблемите, недоверие към околните, чувство на срам и вина „без вина“. Чувства се репутационно срината в международните си контакти и очаква справедливостта в крайна сметка да възтържествува с решение по делото, което не е приключило, и да постигне реабилитация.

По делото е разпитан свидетелят Г.Б., който заявява, че с ищцата имат професионални отношения, като след 29.01.2020г. са се виждали ежедневно, във връзка с повдигнатото ѝ обвинение за участие в ОПГ. Свидетелят дава показания за задържането на ищцата под стража, за съдействието което тя е оказвала на полицията. Заявява, че е присъствал на всички проведени съдебни заседания, когато се вземаха мерките за неотклонение и се разглеждаха исканията за промяна на мярка за неотклонение. Свидетелят заявява, че намира огромна промяна в нея, след тези събития. Познавал я като много сериозен, здраво стъпил на земята, организиран човек, а след задържането станала тревожна, напрегната, била силно притеснена. Споделяла му че е силно разтревожена за своите родители, които са възрастни, чието здравословно състояние каза, че е силно влошено и тя не може да им помага. Казвала е, че самите мерки за неотклонение ги чувства като унижение и усеща като репресия срещу съпруга си, на която репресия тя е косвена жертва и коментирал често как по всички заседания не чува своето име никъде като лице, което да е извършило някакво престъпление, това я караше да се чувства засрамена и страшно притеснена, дори е казвала, че чувства унижение да се явява по такива места. Свидетелят посочва, че преди задържането ищцата е била човек с отлична репутация, а след него е престанала да работи. Всяка нейна дейност била принудително спряна, което я измъчвало страшно много.

Свидетелката М. Д. – сестра на ищцата разяснява подробности около нейното задържане под стража. Твърди, че са поддържали връзка през време на целия и престой в ареста. Посочва, че заради ковид карантината е можела да я вижда по-рядко, за да и носи храна и вещи от първа необходимост. Свидетелката сочи, че задържането се е отразило кошмарно на ищцата. Заявява, че тя е изключително отговорен, човечен, чувствителен, сериозен, стабилен психически човек, и срывът бил грандиозен след ареста ѝ, тъй като тя не е можела да се защити пред близките и приятелите си. Посочва, че прекараните осем месеца в ареста са и се отразили кошмарно – отслабнала, изпаднала в стрес, пропушила, променила се чисто емоционално. Все още е много стресирана и прибрана в себе си, рухнала е тотално.

При така изложената фактическа обстановка съдът достигна до следните правни изводи:

Като страна по Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, на основание чл.5, ал.4 от Конституцията Република България е обвързана от нейните разпоредби, чрез своите органи и длъжностни лица задължена да съблюдава спазването им и при допуснати нарушения, от които за гражданите или юридическите лица са произтекли имуществени или неимуществени вреди носи отговорност за тяхната обезвреда. Идентично, в качеството си на държава-членка, е длъжна да спазва и прилага правото на Европейския съюз, неизпълнението на което съобразно чл.4, §3 ДЕС също поражда отговорност за вреди. И в двата случая редът за реализиране на отговорността е ЗОДОВ, при отчитане основанията и предпоставките касаещи нарушенията на КЗПЧОС и тези за нарушения на общностното право.

Предпоставките на фактическия състав на чл. 2, ал. 1, т. 1 ЗОДОВ, обуславящи основателност на ищцовата претенция за присъждане на обезщетение са свързани с установяване на следните правно релевантни факти: задържане под стража, включително като мярка за неотклонение, домашен арест, когато са били отменени, както и при всички други случаи на лишаване от свобода в нарушение на чл. 5, § 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (така и Решение № 636/30.10.2024 г. по гр. д. № 346/2024 г. на ВКС, IV г. о.).

Според цитираната разпоредба на Конвенцията всеки има право на свобода и сигурност, като лишаването от свобода е допустимо в случаи и по ред, предвиден от закона в изрично посочени изключения (б. "а" - б. "г"). В решение по делото Б. срещу България (12 октомври 2021 г.) ЕСПЧ разяснява, че всяко лишаване от свобода трябва не само да попада в обхвата на едно от изключенията, предвидени в член 5, § 1, алинеи а) до г), но и да бъде "законосъобразно". По отношение на "законосъобразността" на задържането, включително спазването на "реда, предвиден от закона", Конвенцията основно препраща към националното право и въвежда задължението за спазване както на материалните, така и на процесуалните му норми. Отбелязано е, че "отговорността за тълкуването и прилагането на вътрешното право се пада на първо място на националните власти, особено на съдилищата. ...Що се отнася до лишаването от свобода, от съществено значение е вътрешното право ясно да определя условията на задържане и начинът на прилагане на закона да е предвидим" (Creangă срещу Румъния [ГК], № 29226/03, § 101,23 февруари 2012 г.).

На свой ред чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ предполага обезщетяване на вреди при незаконни действия и бездействия в нарушение на правата по чл. 5, § 2 - 4 на Конвенцията (право на незабавно уведомяване за причините за ареста и обвинението, право на бързо изпращане пред съдия и процес в разумен срок или освобождаване до процеса; право на съдебен контрол върху задържането и незабавно освобождаване при незаконност).

Разпоредбата на чл. 2, ал. (1), т.1 и т.2 от ЗОДОВ предвижда държавата да отговаря за вредите, причинени на граждани от разследващите органи, прокуратурата или съда, при задържане под стража, включително като мярка за неотклонение при всички случаи на лишаване от свобода в нарушение на чл. 5, § 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи съставена в Рим на 4 ноември 1950 г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 66 от 1992 г.) (обн., ДВ, бр. 80 от 1992 г.; изм., бр. 137 от 1998 г.; попр., бр. 97 от 1999 г. и бр. 38 от 2010 г.), и при нарушаване на права, защитени от чл. 5, § 2 - 4 на Конвенцията.

Предпоставките, включени във фактическия състав обуславящи основателността на ищцовата претенция за претендирано обезщетение са свързани с установяване на следните правнорелевантни факти - нарушение на гаранциите по чл.5,§ 1, § 3 и § 4 от Конвенцията, характера на претърпените неимуществени вреди, както и причинна връзка между вредите и деянието извършено от правозащитните органи.

Доводите на ищцата за нарушение на конвенцията се извеждат в нарушение на чл.5 § 1, т. "с" от Конвенцията, тъй като още първоначалното й задържане не отговаря на изискването за законност и не е пропорционално на преследваната цел.

Нарушение на стандартите по чл.5, § 3 от Конвенцията: -за своевременно изпращане пред съд, съчетано с гаранция, че задържането няма да бъде произволно и няма да продължи извън разумния срок“. Поддържа, че е нарушено изискването за „разумен срок“ на задържането; не са били налице конкретни данни, че съществува реална опасност ищцата да се укрие и/или да извърши друго престъпление.

Нарушение на стандартите по чл.5,§ 4 от Конвенцията: липса на всеобхватен съдебен контрол, поради презумиране опасността от извършване на престъпление и вероятността да бъде повлияно на свидетелите по делото само на база тежестта на повдигнатото обвинение. Не са изложени конкретни мотиви за твърдяната опасност от извършване на престъпление, липса на произнасяне по исканията за промяна на МНО и от липсата на своевременно произнасяне по молбите.

Безспорно Задържането под стража е „лишаване от свобода“ по смисъла на чл.5 от

Конвенцията дава гаранция на правото на лична свобода и сигурност. Същото е възможно само при определени обстоятелства, поради което в тежест на ответника е да установи някои от допустимите изключения по смисъла на чл.5, § 1, б. „а“ –б. „f“ от Конвенцията. Освен, че ограничението на свободата следва да е предвидено в допустимите изключения, то е необходимо да отговаря на изискването за „законност“ или независимо, че е предвидено в националното законодателство, то не следва да е произволно или прекомерно.

Не се спори между страните за повдигнато срещу ищеца обвинение за извършено тежко умишлено престъпление по смисъла на чл.93, т.7 от НПК. Не се спори по делото и кога ищцата е била задържана за 24 часа, впоследствие за 72 часа и накрая и е наложена МНО „Задържане под стража“ по смисъла на чл.63 от НПК. Цитираната разпоредба предвижда, предпоставките при които се налага МНО „Задържане под стража“ - обвинение за престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода или друго по-тежко наказание, обосновано предположение за съпричастност към деянието, и кумулативното наличие на една от посочените алтернативи-обвиняемият да се укрие или да извърши престъпление.

В чл.63, ал.2, т.1-т.4 от НПК е предвидено кога е налице реална опасност от извършване на престъпление. Съгласно НПК мярката задържане под стража е предвидена в нормата на чл. 63 от НПК при наличие на определени предпоставки- обвинение за престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода или друго по-тежко наказание, обосновано предположение за съпричастност към деянието, и кумулативното наличие на една от посочените алтернативи-обвиняемият да се укрие или да извърши престъпление. В чл. 63, ал. 2, т. 1-т. 4 от НПК е предвидено кога е налице реална опасност от извършване на престъпление.

Видно от мотивите към акта за вземане на мярката за неотклонение съдът е обосновал извод за съпричастност на ищеца към деянието, за което е повдигнато обвинение, като е съобразил конкретните обстоятелства. Обсъдена е и предпоставката наличие на реална опасност от укриване, като е извършена преценка да липсва такава, но е прието да е налице опасност от извършване на престъпление по съображения изложени в съдебния акт. Въззивният съд е извършил самостоятелна преценка на предпоставките за налагане на най-тежката мярка за неотклонение и съобразил за нуждите на производството по чл. 64 от НПК наличието на обосновано предположение за извършено престъпление, без да е необходимо в същото категорично да бъде установено авторството на деянието. Обсъдено е всяко обвинение и съпричастността на всеки от обвиняемите към него именно на базата на наличните по делото доказателства. Споделен е извода за липса на опасност от укриване на обвиняемите, но е прието наличие на опасност от извършване на друго престъпление, тъй като разследването е в начална фаза и предстои извършването на множество процесуално следствени действия, разпит на свидетели, потърпевши от деянието, като е приета възможността показанията им да бъдат повлияни, в случай на вземане на мярка различна от "задържане под стража". Предвид всичко гореизложено съдът намира да не е са налице данни за осъществен произвол от страна на компетентните органи при вземане на мярката за неотклонение, което е обосновано при наличие на предпоставките предвидени в националния закон, разгледани в контекста на конкретното обвинение и лични характеристични данни.

В този смисъл наложената мярка е съответна на целта предвидена в чл. 57 от НПК, а именно - да се попречи на обвиняемия да се укрие, да извърши престъпление или да осуети привеждането в изпълнение на влязлата в сила присъда. Същата е съобразена с целта съобразно чл. 5 § 1, б."с" от ЕКЗПЧОС да се осигури явяване пред компетентния съгласно закона орган, по обосновано подозрение за извършено престъпление, или когато задържането обосновано може да се смята за необходимо, за да се попречи на лицето да извърши престъпление или да се укрие, след като е извършило престъпление. Ето защо се обосновава извод да е налице баланс между обществения интерес, защитим от държавата да осигури и правото на лична свобода на индивида, с оглед на което доводите на ищцата за нарушение на чл. 5 § 1 от конвенцията са неоснователни.

Съгласно разпоредбата на чл.2 ал.1 т.2 от ЗОДОВ държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на дознанието, следствието, прокуратурата и съда при нарушаване на права, защитени от чл. 5 §2-4 от КЗПЧОС, които касаят правото на свобода и сигурност.

Фактическите признаци на нарушаването на тези права са несъобщаването, или ненавременното съобщаване на основанията за арестуване и всички обвинения, които се предявяват на лицето; несвоевременен контрол от съд или друг орган със съдебни функции върху законността и основанията на ареста, включително за освобождаването при гаранция; нарушението на правото да се обжалва законността на задържането в съд, който е задължен в кратък срок да се произнесе, нарушение на задължението за незабавно освобождаване при неправомерност на задържането / в този смисъл определение 10/05.01.2018 г. по гр.д. 2643/2017 г. на Трето ГО на ВКС/. С оглед така очертания фактически състав по делото, следва да бъде доказано от ищеца, че са налице нарушения на правото му на свобода и сигурност от страна на органи на съдебната власт /в случая прокуратурата и съда/, от което като пряка и непосредствена последица да са му били причинени вреди. Отговорността на държавата е пряка, увреденият се обезщетява директно от съответния правозащитен орган, към което принадлежи съответното длъжностното лице. Тя е обективна т.е. носи се независимо дали вредите са причинени виновно или не.

Както беше подчертано по-горе, разпоредбите на чл. 5 от ЕКЗПЧОС създават гаранции и защита на всяко лице срещу произволното му задържане, поради което всяко лишаване от свобода трябва да бъде извършено не само в съответствие с материалноправните и процесуалните разпоредби на националния закон, но следва и да съответства на самата цел на чл. 5 от конвенцията /решение от 31.05.2001 г. по делото Акдениз и др. срещу Турция/. Като част от системата от гаранции при законосъобразно задържане на лице т.е. временно ограничаване правото му на свобода, разпоредбата на §2 на чл. 5 от ЕКЗПЧОС предвижда, че на лицето следва да му бъдат съобщени основанията за неговото задържане и всички обвинения, които му се предявяват. Липсва изискване тази информация да е в писмена форма, но същата следва да ясна, конкретна и на разбираем за него език респ. ако лицето не е в състояние да разбере информацията по причина езикова бариера, здравословен проблем и т.н, следва друго лице да има право да я получи от негово име /решение от 05.11.1981 г. делото Х. срещу Обединеното кралство/. В тази връзка следва да се има предвид, че посочването само на законовия текст, обосноваващ задържането, сам по си не е достатъчен от гледна точка на чл. 5 §2 от ЕКЗПЧОС / в този смисъл решение от 28.10.1994 г. по делото Мъри срещу Обединеното кралство/. От текста на постановлението е видно, че деянието е индивидуализирано по време, място и начин на извършване. Посочени са текстовете от приложимия закон, под които тези деяния са субсумирани като престъпни такива. Поради което, настоящият съдебен състав не може да сподели заявените доводи в исковата молба за бланкетност на информацията, доколкото същите се опровергават от съдържанието на постановлението. В този смисъл съдът намира че не са налице твърдените нарушения от ищцата.

Нарушение на чл. 2, ал. 1, т. 2 от ЗДОВ, във вр. с чл. 5 § 3 от Конвенцията

На следващо място с оглед обосноваване на извод за законност на задържането под стража се следва преценка на срока на задържането. Съгласно чл.5 § 3 от конвенцията преценката за разумност на срока на задържане е обусловена от изискването всеки лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на чл.5, § 1, б.“с“ своевременно да бъде изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции, и има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Спазването на стандарта за разумен срок на продължаващото задържане всякога предполага конкретна преценка на обстоятелствата и доколко са налице основания за необходимостта от продължаващо задържане. Понятието разумен срок в светлината на конвенцията няма абсолютни измерения. В този смисъл и практиката по приложение на конвенцията, съгласно която „подозрение, че задържаното лице е извършило престъпление, макар и необходимо условие, не е достатъчно основание за

да оправдае задържането, продължаващо след кратък срок първоначален период, дори когато обвиняемия е обвинен в особено тежко престъпление и доказателствата срещу него са солидни“/ Tomasi v France, 27 08,1992год., серия А № 241 А/1993/ 15 ЕДПЧ, Jecius v Lithuania 31,07,2000/2002/ 35 ЕДПЧ 400, ЕСПЧ 2000-IX; Периодът на задържане следва да се зачита от момента, когато лицето е арестувано или лишено от свобода, и приключва, когато бъде освободено и/или когато има произнасяне по обвиненията срещу него, дори само от първоинстанционен съд (вж. Селлахатин Демирташ (Selahattin Demirtaş) срещу Турция (№ 2) [ГК], № 14305/17, § 290, 22 декември 2020 г.). Съгласно практиката на ЕСПЧ домашният арест, прилаган в България, се счита, с оглед на степента на неговата интензивност, за лишаване от свобода по смисъла на член 5 от Конвенцията и трябва да отговаря на същите критерии като предварителното задържане, за да се счита за оправдан (Бузаджи (Buzadji)/т.101 от дело Б. срещу България, (Жалба № 25658/19).

В конкретния случай лицето е задържано в периода:- 18.02.2020г. до 23.10.2020г., когато е фактически освободено. В настоящото производство преценката на съда съобразно горните стандарти е свързана с изследване на мотивите на компетентните органи за отказ от освобождаване и доколко същите са „адекватни и достатъчни“ /Principe v Monaco/ жалба 43378/06/, 16,07,2009год.§74§ Sik v Turkey/ жалба 53413/09/ 08,07,2014/. Подлежи на изследване действителна нужда от поддържане на мярката в обществен интерес, която независимо от презумпцията за невинност, взема превес над правилото за зачитане на личната свобода, предвидено в член 5 от Конвенцията (наред с много други, Кудла (Kudła) срещу Полша [ГК], № 30210/96, §§ 110 и следващи, ЕСПЧ 2000- XI и Идалов (Idalov) срещу Русия [ГК], № 5826/03, § 139, 22 май 2012 г.). Презумпцията винаги е в полза на освобождаването. До осъждането му обвиняемият трябва да се счита за невинен и анализираната разпоредба по същество има за цел да наложи временно освобождаване, веднага щом продължаването на задържането престане да бъде разумно (вж. Биков (Bykov) срещу Русия [ГК], № 4378/02, § 61, 10 март 2009 г. и Бузаджи (Buzadji) срещу Република Молдова, № 23755/07, § 89, 5 юли 2016 г.). Независимо от това, че обоснованото предположение, че лицето е извършило престъпление е задължително условие, то наличие на същото не е достатъчно и органите трябва да изложат и други „относими и достатъчни“ мотиви, за да обосноват задържането, като например риск от бягство, риск от натиск върху свидетели или подправка на доказателства, риск от тайно съглашение, риск от рецидив, риск от нарушаване на обществения ред или произтичащата от това необходимост да се защити лицето, обект на мярката за неотклонение (Бузаджи (Buzadji). Тези рискове трябва да бъде надлежно установими от мотивите на властите и не следва да бъдат абстрактни, общи или стереотипни (Мерабишвили (Merabishvili) срещу Грузия, № 72508/13, § 222, 28 ноември 2017 г. и цитираните там случаи).

В контекста на изложеното е и нормата на чл.63, ал.3 от НПК, съгласно която когато опасността обвиняемият да се укрие или да извърши престъпление отпадне, мярката за неотклонение задържане под стража се изменя в по-лека или се отменя. Мярката за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство не може да продължи повече от осем месеца, ако лицето е привлечено като обвиняем за тежко умишлено престъпление, и повече от една година и шест месеца, ако лицето е привлечено като обвиняем за престъпление, за което се предвижда наказание не по-малко от петнадесет години лишаване от свобода или друго по-тежко наказание. Във всички останали случаи задържането под стража в досъдебното производство не може да продължи повече от два месеца. При изтичане на сроковете предвидени в процесуалния закон задържаният се освобождава незабавно по разпореждане на прокурора-чл.63, ал.5 от НПК. В конкретната хипотеза след изтичане на 8 месечния срок ищцата е освободена, поради изтекъл срок по чл.63, ал.4 от НПК.

С оглед гореизложеното съдът приема, че задържането на ищцата, продължило, не отговаря на изискването на чл.5 § 3 от Конвенцията за разумност на срока. В 8 месечния период на задържането прокуратурата не е представила конкретни доказателства за опасност г-жа Д. да извърши престъпление или да се укрие. Отделно от това в множество свои

решения, включително по жалби срещу България ЕСПЧ е приема, че определянето на непосилен размер на паричната гаранция, обуславящо удължаване на задържането. нарушава чл.5 § 3 от КЗПЧОС. тъй като в такава ситуация не са налице „релевантни и достатъчни“ основания за продължаващото лишаване от свобода (вж. Решение от 03.07.2000 г. Георгиева срещу България по жалба № 16085/02 и Решение от 15.07.2005 г. Трайчо Асенов срещу България по жалба № 42026/98). В случая задържането под стража на г-жа Д. поради невъзможността ѝ да заплати определена на 06.10.2020 г. от АСНС гаранция в размер на 1 000 000 лв. (един милион лева), от горната дата, до 23.10.2020 г., явно е в колизия с чл.5 § 3 от Конвенцията. Формално съдът приема, че са налице основание за налагане на мярка за неотклонение – „Гаранция“, но размерът на същата, предвид обстоятелството, че ищцата е лишено от достъп до имуществото на практика представлява нарушение по смисъла на Конвенцията, с оглед на което съдът приема, че е налице нарушение на чл.5,§ 3 от Конвенцията.

По твърдяното нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията.

Чл. 5 § 4 от конвенцията гарантира преглед на законността на задържането в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице. В този смисъл обхватът на съдебния контрол при лице задържано при условията на чл.5 § 1, б.„с“ от Конвенцията включва възможността да се извърши преценка за наличие на обосновано подозрение в съпричастност към извършено престъпление, бързина на произнасянето. Настоящият състав намира доводите на ищца за нарушения при срочността на произнасянето да са неоснователни. На задържаното лице е осигурена възможност за преглед на мярката за неотклонение при съобразяване на процесуалните правила на чл.64 от НПК и чл. 65 от НПК за своевременно произнасяне, както по първоначалното вземане на мярката, обжалването ѝ, така и при всяко искане за изменение, включително в хода на наказателното производство по всяко време/ чл.270 от НПК/; Не са ангажирани конкретни доказателства по делото за липса на произнасяне по искане за промяна на МНО и/или липса на своевременно произнасяне. Ефективният съдебен контрол предполага и правилно отчитане първоначалните изводи мотивирали задържането, като задържаните лица имат право на преглед на процесуалните и материалноправните условия за "законност" на лишаването им от свобода по смисъла на конвенцията.

По твърденията за нарушение на чл.18 вр. чл.5 от Конвенцията.

Чл. 2, ал. 1, т. 2 ЗОДОВ предвижда отговорност на държавата за вреди, причинени на граждани от разследващите органи, прокуратурата или съда при нарушаване на права, защитени от чл. 5, § 2-4 от Конвенцията. Настоящият съдебен състав намира за неоснователно наведеното оплакване по чл. 18 ЕКПЧ. Според посочената разпоредба ограниченията, допустими в съответствие с ЕКПЧ по отношение упражняването на определени права и свободи, не могат да се прилагат с цел, различна от тази, за чието осъществяване са предвидени. Подобно на чл. 14, чл. 18 се прилага във връзка с друга материалноправна разпоредба на конвенцията. Следва да се отбележи, че преценка за нарушение във връзка с цитирания текст се осъществява само за регламентирани в Конвенцията квалифицирани (а не абсолютни) права, т.е. които могат да бъдат предмет на ограничения, разрешени от Конвенцията (така Мерабишвили срещу Грузия, жалба № 72508/13, решение на Голямата камера от 28 ноември 2017 г., § 265). Същевременно ЕСПЧ разяснява, че предметът и целта на член 18, както са описани в подготвителните работи, не подкрепят тясно приложение на член 18, например само по отношение на членове, които изрично предвиждат ограничения. Следователно той може да се прилага във връзка с други членове от Конвенцията, които съдържат присъщи ограничения. За разлика от това, текстът няма да е приложим във връзка с абсолютни права, които не позволяват такива ограничения. (Украйна срещу Русия (re Крим) [GC], 2024 г., § 1335). Въпреки че член 18 не може да се прилага самостоятелно, той може да бъде нарушен, дори ако няма нарушение на конкретно защитено право, във връзка с което се прилага. Следва да се установи, че предписаната от Конвенцията цел неизменно е прикритие на скрита цел, която наред с това е и

преобладаваща (основен мотив) за ограничаването на правата. Засегнатото право на ищцата не са достатъчни да обосноват цЕ.сочено поведение от страна на държавните органи, ето защо при определяне на дължимото от ответника обезщетение оплакванията за нарушени права по чл. 18 ЕКПЧ не следва да се отчитат.

С оглед констатираното нарушение на чл.2,ал.1,т.2 ЗОДОВ във вр. чл.5, §3 от Конвенцията съдът счита че следва да определи обезщетение за неимуществени вреди в съответен размер. Размерът на обезщетението за неимуществени вреди се определя по справедливост, съгласно чл. 52 ЗЗД, като понятието „справедливост“ не е абстрактно, а е свързано с преценката на конкретни, обективно съществуващи обстоятелства (Определение № 1703/04.04.2025 г. по гр.д. № 930/2025 г. на ВКС, III г.о.; Определение № 385/30.01.2025 г. по гр.д. № 5405/2023 г. на ВКС, IV г.о.; Определение № 2626/29.05.2024 г. по гр.д. № 27/2024 г. на ВКС, IV г.о.). Съдът следва да обсъди и посочи в мотивите си всички релевантни обстоятелства, както и тяхното значение за определения размер на обезщетението.

При определяне на обезщетението за неимуществени вреди, съдът следва да вземе предвид: вида, характера, интензитета и продължителността на увреждането; личността на увредения, начина му на живот, обичайната среда, интереси и ценностна система, трудова биография; отражението върху личния, обществения и професионалния живот; дали е настъпило разстройство на здравето, а ако има такова – неговата трайност и медицинска прогноза; общественоеикономическите условия в страната към момента на увреждането; обществен отзвук, публичност на случая.

Обезщетението се дължи само за вредите, които са в пряка и непосредствена причинна връзка с нарушението (Определение № 1703/04.04.2025 г. по гр.д. № 930/2025 г. на ВКС, III г.о.; Определение № 2626/29.05.2024 г. по гр.д. № 27/2024 г. на ВКС, IV г.о.). То се определя глобално – за всички претърпени неимуществени вреди, като съдът трябва да отчете отражението им в неимуществената сфера на засегнатото лице и да обоснове в мотивите резултата от направената преценка (Определение № 385/30.01.2025 г. по гр.д. № 5405/2023 г. на ВКС, IV г.о.).

От събраните по делото доказателства се установи ищцата да е претърпяла неимуществени вреди, изразяващи се в безпокойство, притеснения и негативни преживявания от лишаването от свобода, което е житейски логично и обосновано, а същото е изводимо и от заключението на изслушаната по делото съдебно-психологическа експертиза. Образуваното досъдебно производство е получило сериозен обществен отзвук, рефлектирал непосредствено върху ищцата и довело до нейното публично „опетняване“ в обществото е довело до отдръпване на хора от нейния приятелски кръг, както и до нейната лична и професионална изолация. Съдът намира, че е налице и причинно-следствена връзка между причинените неимуществени вреди и незаконното лишаване от свобода. Предвид изложеното, доколкото се установи наличие на законовите предпоставки за основателност на предявеният иск, то същият следва да бъде уважен.

Обезщетението за неимуществени вреди се обуславя от всяка отделна фактическа обстановка, поради което съобразно общите правила на гражданското съдопроизводство, всяка от страните следва да докаже релевантните за спора факти. Едва при ангажиране на доказателства за наличието на претърпени неимуществени вреди и на основание чл.52 от ЗЗД, съдът следва да определи глобално размера на дължимото обезщетение по справедливост. Установените неимуществени вреди включват: емоционални и психически страдания в резултат на накърненото лично достойнство, обществено разколебаване на доброто му име, социална изолация, тревожност за семейството, както и доказани трайни здравословни увреждания и засягане на психичното здраве, които са пряка и непосредствена последица от действията по досъдебното производство и от публичността на наказателното преследване. Наред с изложените мотиви за определяне размера на обезщетението съдът отчита и икономическия стандарт в страната по време на провеждане и приключване на наказателното производство. В процесната хипотеза се претендира обезщетение за неимуществени вреди в размер на 200000лв.

Размерът, в който следва да бъде уважена исковата претенция при съобразяване от страна на съда на обстоятелствата свързани с периода на задържането в нарушение, както и с оглед отражението на извършеното спрямо него и вида на установените неимуществени вреди -доказани в хода на настоящото производство и социално икономическия стандарт в страната по време на провеждане на наказателното производство, съдът намира, че справедливият размер на обезщетение е 30000лв., в който размер следва да бъде уважена исковата претенция и отхвърлена за разликата като неоснователна.

Съдът намира, че върху определения размер на обезщетението за забава се дължи законна лихва от датата на исковата молба. тъй като нарушението на чл.5 от Конвенцията, обосноваващо незаконността е елемент от фактическия състав на исковата претенция и вземането за обезщетение възниква с постановяване на решението. Аргумент за този извод са и разясненията дадени с т.4 от ТР №3/22,04,2004год. на ОСГК на ВКС, съгласно които законна лихва е дължима от установяване на незаконността съобразно конкретния случай. Ето защо за периода от 29.01.2020год. до 19.02.2025г. претенцията за лихва за забава е неоснователна.

По разноските: Предвид изхода от спора и на основание чл.10, ал.3 от ЗОДОВ ответникът следва да заплати на ищеца сума в размер на 5,11евро. -д.т.,

На осн.чл.10, ал.3 от ЗОДОВ ответникът следва да заплати и разноските по производството за вещо лице в размер на 53,69 евро.

Мотивиран от изложеното Софийски градски съд

РЕШИ:

ОСЪЖДА Прокуратурата на Република България, с адрес гр.София, бул."Витоша"№2 да заплати на Е. Л. Д., ЕГН *****, адрес; гр. София, бул. „Васил Левски" № 79.на осн.чл.2, ал.1, т.2 от ЗОДОВ, вр. чл. 5, § 2 - 4 на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи сума в размер на 15338.76 евро /с равностойност 30000лв./, обезщетение за претърпени неимуществени вреди, ведно със законната лихва от - 19.02.2025г. до изплащане на вземането като **ОТХВЪРЛЯ** исковата претенция за сумата над 15338,76 евро.-неимуществени вреди до пълния предявен размер от 102258,38евро / с левова равностойност 2000000лв./, за законна лихва от 29.01.2020г. до датата на исковата молба, както и на осн.чл.2, ал.1, т.1, пр.последно ЗОДОВ, за нарушение на чл. 5, § 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, ведно със законна лихва от 29.01.2020г. до изплащане на вземането като неоснователна.

ОСЪЖДА Прокуратурата на Република България, с адрес гр.София, бул."Витоша"№2 да заплати на Е. Л. Д., ЕГН ***** на основание чл.10, ал.3 от ЗОДОВ сума в размер на 5,11евро.- разноски за държавна такса и сумата от 53,69 евро – разноски за експертиза.

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва пред САС в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски градски съд: _____